

Pri nadzoru 38. člena ZDavP-2 se veliko pozornost namenja preventivnim aktivnostim in informiranju zavezancev s čimer se želi vplivati na povečanje ravni prostovoljnega izpolnjevanja obveznosti. Med 1. 7. 2013 in 31. 7. 2014 so se preventivne aktivnosti na področju sive ekonomije opravljale v sodelovanju z mobilnimi enotami Carinske uprave RS. Od združitve obeh organov (1. 8. 2014) pa se tako nadzorne, kot preventivne aktivnosti na tem področju nadaljujejo.

Rezultati:

Nadzori v povezavi z 8. in 9. odstavkom 38. člena ZDavP-2: Gre za nadzor naknadnega spreminjanja opravljenega dejanskega prometa, pri čemer je bilo v obdobju od 1. 7. 2013 do danes skupaj opravljenih 2.324 nadzorov v povezavi z 8. in 9. odstavkom 38. člena ZDavP-2 (od tega 1.079 v letu 2013 in 1.245 v letu 2014).

Posebno hudi davčni prekrški so bili od 1. 7. 2013 do danes ugotovljeni v 82 primerih, in sicer pri 33 pravnih osebah (globe od 50.000 EUR dalje) ter 49 fizičnih osebah, ki opravljajo dejavnost (globe od 20.000 EUR dalje). V letu 2013 so bile te kršitve ugotovljene v 28 primerih, in sicer pri 14 pravnih osebah in 14 fizičnih osebah, ki opravljajo dejavnost.

Ukrepi z uporabo pooblastil prepovedi opravljanja dejavnosti: V obdobju od 1. 7. 2013 do danes je bilo pooblastilo začasne prepovedi opravljanja dejavnosti uporabljeno v 69 primerih. Od tega v letu 2013 v 29 primerih. Do uveljavitve Zakona o finančni službi je lahko inšpektor prepovedal opravljanje dejavnosti do 3 dni. Od 1. 8. 2014 dalje, ko je bil uveljavljen Zakon o finančni upravi, pa ima Finančna uprava RS na tem področju močnejše pooblastilo, in sicer je določeno, da lahko inšpektor za največ 15 dni zapečati poslovne prostore, dokumente ali predmete, če obstaja sum, da bodo odtujeni ali uničeni oziroma po potrebi zaradi preprečitve nadaljnje kršitve. V zahtevnejših primerih se lahko ta rok izjemoma podaljša, vendar skupno do največ 60 dni. Menimo, da bomo z omenjenim pooblastilom lahko na določenih področjih še uspešneje preprečevali delo na črno oziroma sivo ekonomijo.

3. Omejitev gotovinskega poslovanja

Omejitve gotovinskega poslovanja urejajo predpisi s področja preprečevanja pranja denarja in davčni predpisi. Zakonu o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT) določa, da osebe, ki opravljajo dejavnost prodaje blaga v RS, od stranke ali tretje osebe pri prodaji posameznega blaga ne smejo sprejeti plačila v gotovini, če to plačilo presega vrednost 15.000 EUR. Z novelo ZPPDFTU, ki je v veljavi od 1. 4. 2014, je bil znesek gotovinskega plačila znižan na vrednost 5.000 EUR.

Tudi Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2) določa, da morajo poslovni subjekti plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve ter druga plačila prejemnikom nakazovati na njihove TRR. Kadar gre za plačila v manjših zneskih ali če je drugače zagotovljena evidenca o teh plačilih je dovoljena izjema od tega pravila, ki je podrobneje urejena s podzakonskim predpisom. Pravilnik o izvrševanju Zakona o davčnem postopku določa, da poslovni subjekti plačil za dobavljeno blago in opravljene storitve niso dolžni nakazati na transakcijske račune, če posamično plačilo ne presega 420 EUR. Konec leta 2011 je bil sicer navedeni prag znižan s 420 EUR na 50 EUR, vendar je bil zaradi številnih pritožb zavezancev in težav pri izvajanju leta 2012 ponovno dvignjen na 420 EUR.

4. Aktivnosti na področju nadzora obračunavanja prispevkov za socialno varnost (PSV)

Finančna uprava RS je pri izvajanju nadzora nad zakonitostjo, pravilnostjo in pravočasnostjo obračunavanja in plačevanja prispevkov za socialno varnost (PSV) v preteklih letih zaznavala nepravilnosti. Na tej podlagi in na podlagi dejstev, da so PSV ena izmed najpomembnejših postavk javno finančnih prihodkov ter povezani s pravicami delavcev, je bil že maja 2010

vzpostavljen projektni pristop nadzora na področju PSV. Pri nadzorih PSV od marca 2014 dalje sodelujejo mobilni oddelki, na način, da na terenu pridobivajo podatke o izplačanih oziroma neizplačanih plačah, pridobivajo podatke od delavcev in opravljajo ogled poslovnih prostorov.

V postopkih nadzora Finančna uprava RS ugotavlja, da so bile plače zaposlenim izplačane, pri tem pa obračuni davčnih odtegljajev in obračuni PSV za dohodke iz delovnega razmerja davčnemu organu niso bili predloženi in posledično za zaposlenca tudi niso bili plačani PSV in akontacije dohodnine. Druge ugotovljene nepravilnosti v nadzoru:

- dvigi gotovine iz TRR brez ustrezne dokumentacije, za katero je bilo v postopku DIN ugotovljeno, da gre za izplačila drugih dohodkov in izplačila dohodkov za poslovanje;
- izplačila drugih dohodkov zaposlencem, pri tem pa obveznosti niso bile obračunane in plačane;
- plače, izplačane v gotovini.

Rezultati:

V obdobju od 1.1.2014 do 30.9.2014 je bilo v okviru navedenega projekta opravljenih 479 nadzorov in dodatno ugotovljenih 10.596.163,00 EUR dajatev. Od tega je bilo opravljenih 295 davčno inšpekcijskih nadzorov, z dodatno ugotovljenimi obveznostmi v višini 9.506.292,00 EUR in 194 nadzorov v pisarni, z dodatno ugotovljenimi nepravilnostmi v višini 1.089.871,00 EUR. Do konca septembra 2014 so mobilni oddelki zaključili s pridobivanjem podatkov pri 600 zavezancih, ki ne oddajajo REK obrazcev, pa imajo zaposlene delavce.

5. Projektni nadzor sive ekonomije

Vsi ukrepi v boju zoper sivo ekonomijo se spremljajo preko projektnega vodenja v okviru projekta »Siva ekonomija«. V sklopu sive ekonomije se poleg prej navedenega opravljajo še nadzori dajatev z metodo ocene davčne osnove, nadzori blagajniškega poslovanja, odkrivanje in preprečevanje dela na črno, ogledi na terenu in pridobivanje podatkov ter akcije z ostalimi inšpekcijskimi službami v okviru regijskih koordinacij inšpekcij.

Učinki vseh nadzornih in preventivnih aktivnosti se kažejo v povečanju prostovoljnega izpolnjevanja obveznosti.

Analiza neto učinka DDV na medletni ravni v tistih dejavnostih, kjer se pričakuje pozitiven učinek ukrepov v boju zoper sivo ekonomijo kaže, da se je plačan DDV od julija 2013 do julija 2014 povečal za 115,4 mio EUR. Pri tem je vpliv povišanja stopnje DDV (1. 7. 2013) izločen.

Trend prostovoljnega izpolnjevanja obveznosti se kaže pri analizi obračunov podjetij in samostojnih podjetnikov za leto 2013:

Davek od dohodka pravnih oseb: Analiza zavezancev v vseh tistih dejavnostih, kjer se pričakuje pozitiven učinek ukrepov v boju zoper sivo ekonomijo kaže, da se je obračunani davek v 28 proučevanih dejavnostih povečal za 19,3% (za 1 mio EUR). Do največjega povečanja davka je prišlo v dejavnosti odvetništvo (10,1%), v dejavnosti restavracij in gostiln (26,2%), dejavnosti strežbe pijač (59,3%). Zavezanci v gostinski dejavnosti so za leto 2013 obračunali za 32,5% več davka kot za leto 2012.

Davek od dohodka iz dejavnosti: Analiza zavezancev v vseh tistih dejavnostih, kjer se pričakuje pozitiven učinek ukrepov v boju zoper sivo ekonomijo kaže, da se je obračunan davek (akontacija dohodnine in dohodnina iz dejavnosti) v 34 proučevanih dejavnostih povečal za 41,6 % (1,3 mio EUR). Največje povečanje akontacije dohodnine in dohodnine je bilo zabeleženo v dejavnosti restavracij in gostiln (za 47,7%), v dejavnosti strežbe pijač (121,7%) v dejavnosti

okrepčevalnic in podobnih obratov (76,9%). Zavezanci v gostinski dejavnosti so za leto 2013 obračunali za 73,2% več akontacije dohodnine in dohodnine kot za leto 2012.

6. Ukrepi na področju odprave zlorab pri ustanavljanju in poslovanju pravnih oseb

Ministrstvo za finance je predlagalo spremembe Zakona o gospodarskih družbah, ki zasledujejo odpravo zlorab pri ustanavljanju in poslovanju pravnih oseb. Iz ugotovitev Finančne uprave RS v postopkih finančnega nadzora izhaja, da sedanja zakonodaja na področju statusnega prava gospodarskih družb omogoča velike zlorabe pri ustanavljanju gospodarskih družb (npr. ustanavljanje navideznih gospodarskih družb s slamnatimi lastniki oz. direktorji), ko se družbe ustanovijo izključno z namenom zlorab davčnih predpisov (davčne utaje) pri čemer to povečuje tudi obseg sive ekonomije.

7. Ostali ukrepi

Ministrstvo za finance skupaj z Finančno upravo RS preučuje možnosti za dodatno povečanje učinkovitosti pobiranja dajatev in zmanjšanja administrativne obremenitve davčnih zavezancev, kar posledično vpliva tudi na obseg sive ekonomije.

Pri tem pa je treba poudariti, da problem sive ekonomije ni rešljiv samo z nadzornimi oz. represivnimi ukrepi. Pri merjenju ukrepov v boju zoper sivo ekonomijo in njihovi korelaciji v zvezi z izmerjeno spremembo obsega sive ekonomije, je potrebno upoštevati tudi nekatere splošne zakonitosti, ki se pojavljajo pri sivi ekonomiji. Praviloma se siva ekonomija poveča v času recesije in visoke brezposelnosti, ker se s tem blažijo šoki v uradni ekonomiji (dodatni zaslužek brezposelnim, omogočanje preživetja podjetjem v kritičnih trenutkih) in s tem prispeva tudi k izhodu iz gospodarske krize (npr. potrošnja ne pade toliko, če sive ekonomije ne bi bilo), hkrati se zmanjšujejo davčna in administrativna bremena, izvaja večji nadzor in vpliv na javnost, kar potem pojav sive ekonomije zmanjšuje samo po sebi. Kot je bilo že prej navedeno se izvaja ukrepe tako na področju nadzornih aktivnosti, kot na področju sprememb zakonodaje, ki bi prispevala k učinkovitejšemu pobiranju davkov ter tudi administrativno razbremenila gospodarstvo.

5) DAVČNE OAZE:

Finančna uprava RS usmerja aktivnosti finančnega nadzora in finančnih preiskav v ciljno usmerjene nadzore davčnih zavezancev, pri katerih je zaznano tveganje, da davčnih obveznosti ne izpolnjujejo. Med drugimi pokriva področje poslovanja z davčnimi oazami in področje prijave premoženja oziroma ugotavljanje davka od nenapovedanih dohodkov. V Upravi za nadzor se v okviru Sektorja za preiskave Generalnega finančnega urada navedeni področji vsebinsko spremlja in koordinira ter izvaja finančne preiskave. Nadzori na teh področjih se opravljajo tudi v okviru finančnih nadzorov po davčnih uradih. Konkretni primeri, odlivi fizičnih oseb, ki presegajo njihove dohodke, kot jih navajate, se obravnavajo v postopkih obdavčitve od nenapovedanih dohodkov skladno z 68. a členom ZDavP-2 uvedenih od 1. 1. 2014 dalje, prej skladno z določbo 68. člena ZDavP-2. Tovrstni postopki se izvajajo že od leta 2008. Odlivi pravnih oseb v davčne oaze in posebna pozornost poslovanja davčnih zavezancev pa se že od konca leta 2010 obravnavajo v okviru davčnega inšpekcijskega nadzora.

Rezultati opravljenih nadzorov na tem področju v okviru davčnih inšpekcijskih nadzorov v obdobju od 01.01.2011 do 30.09.2014 so razvidni iz preglednice spodaj: